

فرهیختگان «رفت‌وآمدهای دیپلماتیک و مذاکرات مقامات کشورهای مختلف را با ایران در روزهای اخیر بررسی کرد

ریاض پیام مذاکره فرستاد، نه آمریکا

فرهیختگان - حضور یوسف بن علوی در تهران که سومین سفر وی به تهران در سال جاری به حساب می‌آید، دوباره رسانه‌ها را درگیر مسأله میانجیگری عمان کرد، به‌خصوص اینکه در همان روزی که او در تهران بود، حسن روحانی هم از ارسال مجدد پیام مذاکره از سوی آمریکایی‌ها به تهران خبر داد.

حسن روحانی روز گذشته در دیدار با جمعی از معولان، نخبگان معلول و نمایندگان تشکل‌های فعال در حوزه معلولان از تلاش دوباره آمریکایی‌ها برای گفت‌وگو و توافق با ایران خبر داد و گفت: «آنها خودشان به دنبال گفت‌وگو و مذاکره هستند و پیام‌های خصوصی می‌فرستند، پیام‌ها و درخواست‌هایی که به‌صورت خصوصی برای مذاکره می‌فرستند برخلاف شعارهایی است که به‌صورت عمومی مطرح می‌کنند و اروپایی‌ها که واسطه هستند نیز این را می‌دانند.» هرچند رئیس‌جمهور توضیحات بیشتری در مورد این خبر ارائه نکرد اما به‌جز دیدارهای بن‌علوی در تهران، سفرهای روزهای اخیر عباس عراقچی به اروپا و همین‌طور توکیو می‌توانست به‌خودی‌خود گویای تداوم دیپلماسی میان ایران و این کشورها باشد، کشورهای دیگری که هرکدام‌شان به‌نوعی با آمریکایی‌ها روابط حسنه‌ای دارند و از مدت‌ها پیش به‌صورت جداگانه پیام‌هایی را از واشنگتن به تهران منتقل کرده بودند.

امادر این میان براساس قواعد عقلی، احتمالاً دور از انتظار و غیرقابل تصور است که پیام متفاوت و مهمی از سوی آمریکایی‌ها در روزهای اخیر و طی دیدارهایی که شرح آن رفت، به تهران منتقل شده باشد. دلایل آن هم واضح و روشن است. اولین دلیل مربوط به حوادث

منطقه و ایضا وقایع پساگرانی بنزین در ایران است.

دست آمریکا و برخی کشورهای غربی در وقایع لبنان، عراق و نهایتاً ایران آنچنان از متن بیرون زده که تقریباً کسی شک ندارد این اغتشاشات باهدایت‌های آمریکا و مجموعه‌های وابسته به آن انجام شده است. در جریان این اتفاقات اغتشاش‌گران به‌جز ایران در دو

سفیر اسبق ایران در نروژ:

یوسف بن علوی حامل پیام مذاکره با آمریکا نبود

عبدالرضا فرجی‌راد، سفیر اسبق ایران در نروژ با اشاره به اظهارات روز گذشته رئیس‌جمهور در خصوص پیام‌های خصوصی آمریکایی‌ها مذاکره به «فرهیختگان» گفت: «آمریکا از زمان حضور ترامپ در کاخ سفید بارها بحث مذاکره مطرح کرده و به‌نظر می‌رسد اشاره رئیس‌جمهور ناظر به مذاکراتی است که با مکرون در جریان است.» وی افزود: «آمریکایی‌ها در مذاکراتی که با مکرون دارند پیشنهادهایی را در این خصوص مطرح کرده‌اند و با نقش‌آفرینی مکرون قدری در این فرآیند پیشنهادها را نیز تعدیل کرده‌اند.» استاد ژئوپلیتیک دانشگاه آزاد اسلامی علوم و تحقیقات ادامه داد: «اگرچه آمریکایی‌ها علاقه‌مند به مذاکره هستند اما جمهوری اسلامی ایران نمی‌تواند به آنها اعتماد کند، چرا که ایالات متحده حاضر به دادن هیچ امتیازی پیش از مذاکره نیست.» فرجی‌راد خاطر نشان کرد: «این‌طور نیست که کشورهای اروپایی تک‌تک برای ایران پیام بیاورند که آمریکا می‌خواهد امتیازاتی بدهد و از ظاهر قضیه هم چنین چیزی برمی‌آید. کم‌اینکه برپایان هوک و پمپئو مدام در رابطه با مسائل داخلی یا مواردی چون عراق، لبنان، یمن و... علیه ایران موضع‌گیری می‌کنند.» وی ادامه داد: «آنچه مورد اشاره بوده همان گفت‌وگوهایی است که بین فرانسه و آمریکا در جریان بوده و هست و گویا همچنان ادامه دارد. تصور نمی‌شود موضوع جدیدی در میان باشد.» این کارشناس مسائل سیاست خارجی در پاسخ به ارتباط اظهارات روحانی با حضور یوسف بن علوی، وزیر امور

کشور دیگری غرب آسیا توانستند توفیقاتی حاصل کرده و دولت‌ها را مجبور به کناره‌گیری کنند. طبعاً در ایران اگرچه توانستند اقدام موثری انجام دهند اما به‌آشوب کشاندن کشور برای همان دو، سه روز هم احتمالاً در نظرشان پیشرفت به حساب می‌آید، از این رو قاعدتا امیدوار شده‌اند با افزایش فشارها از غربی‌ترین نقطه آسیا تهران،

سفر اسبق ایران در نروژ:

خارجه عمان در تهران و گفت‌وگو با رئیس‌جمهور گفت: «تصور من آن است که حضور یوسف بن علوی در ایران بیش از هر چیز مرتبط با تحولات یمن است.» فرجی‌راد با بیان آنکه یکی، دو ماه است که انصراف‌نامه با سعودی‌ها در عمان مشغول مذاکره هستند، اضافه کرد: «حملات سعودی‌ها به یمن تا حدودی کم شده - نه اینکه قطع شده باشد- و در مقابل نیز گفت‌وگوهایی در حال انجام است که فرودگاه صنعا باز شده و تعدادی از زندانیان به‌ویژه حدود ۲۰۰ نفر از حوثی‌ها آزاد شوند؛ لذا مذاکرات در عمان تا حدی مثبت بوده و پیش‌رفته، اگرچه جنگ هنوز تمام نشده است.» وی در ادامه اظهار داشت: «به‌نظر می‌رسد یوسف بن‌علوی به تهران آمده تا گزارش آخرین تحولات این مذاکرات را به طرف ایرانی بدهد و با این‌وصف حضور وی در ایران ارتباطی با مسأله مذاکره با آمریکا نداشته و او حامل پیام جدیدی نیست.» سفیر پیشین ایران در نروژ در مورد سفر وزیر امور خارجه عمان به ایران تصریح کرد: «این سفر بیشتر در رابطه با یمن بوده و آنچه در خصوص پیام مذاکره برای ایران مطرح است، از مسیر فرانسه و مکرون دنبال می‌شود.» فرجی‌راد ادامه داد: «آمریکایی‌ها همان بحث‌های قبلی را که در مذاکرات امکان حل موضوعات مورد اختلاف وجود دارد به فرانسه منتقل می‌کنند اما بنابر دلایل مختلف اعم از تجربیات بین‌المللی مشابه نظیر بی‌نتیجه بودن تجربه مذاکره آمریکا با کره شمالی و... نمی‌توان به آنها اعتماد کرد.»

گفت‌وگو

دیاکو حسینی، کارشناس ارشد مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست‌جمهوری در گفت‌وگو با «فرهیختگان» سفر روز گذشته یوسف بن‌علوی، وزیر امور خارجه عمان را به تهران بررسی کرد و توضیحاتی در خصوص این سفر و همچنین تعاملات دیپلماتیک اخیر میان تهران با برخی کشورهای جمله فرانسه و ژاپن ارائه کرد. او توافق میان ایران و عربستان سعودی را محتمل‌ترین گزینه در شرایط کنونی می‌داند و در مقابل معتقد است که تهران واشنگتن فاصله قابل توجهی تا آغاز مذاکره دارند. مشروح این گفت‌وگو در ادامه از نظر می‌گذرد.

۱۱۱

ارزیابی شما از اظهارات دیروز رئیس‌جمهور در خصوص پیغام‌های خصوصی آمریکا برای مذاکره چیست؟ آیا در هفته‌های گذشته اتفاق جدیدی در این باره افتاده است؟
فکر می‌کنم بحث رئیس‌جمهور خیلی روشن بود. ایشان دیروز با وزیر امور خارجه عمان دیدار داشتند و می‌دانیم که یوسف بن‌علوی هفته قبل نیز در واشنگتن بود. طبیعتاً می‌توان انتظار داشت او حامل یک پیام همیشگی و تکراری نسبت به گفت‌وگو بین ایران و آمریکا بوده باشد و اگر چنین باشد هم غافلگیرکننده نیست. منتها نکته اینجاست که به‌نظر می‌رسد آمریکایی‌ها برخلاف اشتیاقی که هرچندگاه با فرستادن مینیاتی‌ها ابراز می‌کنند، آمادگی کافی و لازم برای گفت‌وگو ندارند.

به‌ویژه در هفته‌های اخیر و ناآرامی‌هایی که در منطقه و متأسفانه در ایران داشتیم به‌نظر می‌رسد بخش بزرگی از نخبگان تصمیم‌گیر در واشنگتن به این نتیجه رسیده‌اند که آنچه آنها فشار حداکثری می‌نمایند جواب نمی‌دهد، بنابراین بهتر است همان‌طور که بولتون -به‌رغم اینکه در دولت ترامپ نیست ولی می‌تواند به‌عنوان یکی از نشان‌دهنده‌های جهت‌گیری‌های کلی در آمریکا باشد- در توثیت اخیر خود بیان کرد زمان مذاکره با ایران نیست. ماجراهای اخیر به این استنباط کمک کرده و آنها فکر می‌کنند حضور ایران در عراق و لبنان در حال کاهش است به‌واسطه بخشی از این فشارهایی که آمریکا روی ایران به‌واسطه تحریم‌ها اعمال کرده است تصور می‌کنند باید صبر کرد تا به نتیجه‌بهتری در این رابطه برسند.

ضمن اینکه اگر این حوادث هم نبود همان‌طور که قبلاً گفتیم شرط ایران برای آغاز گفت‌وگو با آمریکا خیلی روشن است. تحریم‌ها باید برداشته شوند تا بتوانیم درباره طیفی از مسائل مختلف با هم صحبت کنیم و درباره این طیف مسائل تا جایی که بنده اطلاع دارم هیچ خط‌قرمزی را ندانستیم و می‌توان درباره موضوعات مختلف با هم بحث کرد. ولی همین‌را هم آمریکایی‌ها تا امروز قبول نکردند، بنابراین امکان مذاکره با آمریکا وجود ندارد. در عین حال پیام‌های دیگری نیز ردیوبل می‌شود که در رابطه با مسائل منطقه است و تا‌زگی هم ندارد. پیغام‌هایی که بیش از همه به عربستان سعودی و امارات مربوط می‌شوند و ناظر به نحوه شروع دیپلماسی سازنده بین تهران و ریاض برای پایان دادن به جنگ یمن از سویی و رفتن به‌سوی نظم منطقه‌ای جدید از دیگری سواست.

با توجه به اتفاقاتی که اخیراً در لبنان و عراق افتاده شاید طرف سعودی امروز آمادگی بیشتری داشته باشد که به‌چنین سمتی حرکت کند و ایران هم همیشه این آمادگی را داشته که درباره طیف متنوعی از مسائل مختلف از یمن تا غیره و هر موضوعی که مورد بحث است، از خلیج فارس و فراتر از آن صحبت کند. فکر می‌کنم امروز بیشتر این میانجیگری‌هایی که ما ممکن است ببینیم و درباره آن صحبت کنیم، عمدتاً معطوف به مسائل منطقه است و با توجه به شواهد موجود بعید می‌دانم در آینده‌ای نزدیک امکان گفت‌وگو با آمریکا را داشته باشیم.

اشاره داشتید شرایط گفت‌وگو با عربستان با امارات بیشتر فراهم است. با توجه به وقایع اخیر عراق، لبنان و ایران همان استدلالی

دیاکو حسینی، کارشناس ارشد مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست‌جمهوری در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

عربستان به دنبال توافق جامع با ایران است

است که سعودی‌ها این‌گونه فکر کنند.

یکی از موانع بزرگی که مانع می‌شد سعودی‌ها با ایران وارد گفت‌وگو شوند این احساس بود که آنها در منطقه دست‌پایین را دارند، در سوریه شکست خوردند، در یمن ناموفق بودند و در عراق اوضاع بر وفق مراد ایران پیش می‌رود و در لبنان هم تقریباً به همین ترتیب است. بنابراین سعودی‌ها نمی‌خواستند در موضع ضعف با ایران وارد گفت‌وگو شوند. شاید آنها امروز فکر می‌کنند به‌واسطه تحولات اخیر در منطقه، ایران ولو به‌صورت موقت از موضع قدرت خارج شده است. بنابراین به‌لحاظ سیاسی زمان را برای گفت‌وگو با ایران مناسب‌می‌بینند. طبیعتاً استراتژیست‌های سعودی این احتمال را می‌دهند که وضعیت موجود زیاد دوام نداشته باشد و ایران در صدد جبران برپیداید.

از نگاه ایران شرایط چگونه است؟

ما مثل سعودی‌ها به این شکل به ماجرا نگاه نمی‌کردیم و نمی‌کنیم. آن زمان دست بالا را داشتیم. بارها بیان شده و این اجماع ملی است که هسپالیگان برای ما سودمند دارند. بنابراین صرفاً به‌خاطر این موضوعات پیش‌یا افتاده دست‌بالا یا دست‌پایین پشت‌همیز مذاکره حاضر نیستیم. فرصت‌های صلح‌راز دست‌بدهیم. اگر سعودی‌ها به‌چنین جمع‌بندی که بنده عرض کردم رسیده باشند و به‌سمت گفت‌وگو حرکت کنند، به‌نظر من باید ایران قبول کند و پای گفت‌وگو بنشینند و در پای میز گفت‌وگو طبیعتاً در موضوعات مختلف با هم دیدگر جریبحث خواهیم کرد و به‌نتایج خواهیم رسید. در هر صورت نتیجه این مذاکرات بهتر از این است که عربستان را دودستی در آغوش آمریکا بیندازیم و به‌بازریجه ترامپ تبدیل کنیم.

ارزیابی شما از خبرهایی که درباره توافق طرفین در مساله یمن به گوش می‌رسد چیست؟

چیزی که ما می‌دانیم این است که یمنی‌ها مدت‌هاست گفت‌وگو با طرف سعودی را آغاز کرده‌اند، این مذاکرات فراز و فرودهایی هم داشته و گاهی وقفه هم در آن ایجاد شده ولی مجاری گفت‌وگو بین یمنی‌ها و سعودی‌ها همچنان باز مانده و به‌نظر می‌رسد هم‌طرف سعودی و هم‌طرف یمنی بسیار مشتاق هستند به این جنگ خاتمه دهند. چون هر دو در حال ضرردهی بسیار شدید هستند و می‌دانند این وضع نمی‌تواند تا مدت طولانی ادامه داشته باشد. بنابراین یکی از دلایلی که به‌منظر من اتفاقاً به‌فهم ما کمک می‌کند که چرا باید با سعودی‌ها زودتر در مورد مسائل مورد اختلاف به توافق برسیم و همین‌طور سعودی‌ها چرا باید با ایران در مورد این مسائل به توافق برسند، این است که وضعیت موجود و شکننده یمن در حال تغییر و دگرگونی است. تحولی که به سمت رسیدن به توافق گرایش دارد و فکر می‌کنم تمام شرایط موجود در منطقه به‌سمت این توافق بین ایران و عربستان سامان یافته باشد.

امروز امارات هم در حال فاصله‌گرفتن از عربستان سعودی است، در عین حال با ایران هم روابطی را آغاز کرده و این نشان‌دهنده آن است که بلوک‌بندی که ما شاید یک یا دو سال پیش سراغ داشتیم، امروز وجود ندارد و به‌سرعت در حال تغییر است. در این فضای که به‌سرعت در حال تغییر است یک توافق خوب بین ایران و عربستان می‌تواند پایه‌های نظم پایدار منطقه‌ای را شکل دهد و نقطه مثبت ماجرا اینجاست که ما چنین توافقی احتمالی

هم‌بنایی برای مذاکره داشته باشند، شرایطشان نسبت به گذشته سختگیرانه‌تر خواهد بود و پاسخ تهران هم در این شرایط مشخص است. دلیل دوم امر مربوط به درون آمریکا است؛ ترامپ و دیگر سیاست‌مداران فعال در این کشور مدتی است درگیر فضای انتخاباتی شده‌اند و هر چه زمان پیش می‌رود، آنها تمرکز خود را بیش از پیش روی کمپین‌های انتخاباتی خود متمرکز خواهند کرد؛ از این‌رو هم زمان کمتری برای آسیا و مناطق غربی آن خواهند گذاشت و هم‌اینکه طبیعتاً در چنین فضایی موضوع ایران از اولویت‌های اول کاخ سفید خارج خواهد شد. در چنین فضایی حرف‌حسن روحانی درباره اینکه پیام‌های آمریکایی‌ها جدی نیست و برخلاف شعارهایشان است، صحیح‌تر از همیشه به‌نظر می‌رسد، لذا نمی‌توان امیدوی به تغییر در این فضا داشت و با این وضع هم بعید است تا آینده‌ای نه‌چندان نزدیک که احتمالاً تا اکتبر ۲۰۲۰ و انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا ادامه خواهد داشت، امیدوار به رخداد جدیدی در این موضوع باشیم و همچنان باید انتظار گام‌های کاهنده ایران در تعهدات برجامی و تداوم تحریم‌های آمریکا را کشید.

از این‌رو باید میان رفت‌وآمدهای دیپلماتیک به‌دنبال امکان‌های دیگری برای توسعه دیپلماسی و توفیق آن بود به‌ویژه آنکه شرایط کشورهای منطقه امروز متفاوت‌تر از هر زمان دیگری است و هرکدام‌شان به‌نوعی نیازمند گفت‌وگو برای تامین صلح و آرامش منطقه هستند. ایران، عربستان، امارات و عمان در دایره مرکزی و کشورهای چون عراق، قطر و کویت در حاشیه آن قابل توجه به‌نظر می‌رسند.

بدون لغو تحریم امکان گفت‌وگو وجود ندارد. حالا باید ببینیم امریکایی‌ها بالاخره تصمیم خواهند گرفت که به چنین ساز و کاری رضایت دهند یا خیر.

در شرایط کنونی آمریکا

دلیلی برای مذاکره با ایران ندارد

برداشت شما چیست؟ تا انتخابات آینده امریکا چنین مسیری را ممکن می‌دانید؟
من فکر می‌کنم این امکان تا اندازه زیادی بستگی به مسائل منطقه‌ای و داخلی ایران هم دارد. اگر امریکایی‌ها به این نتیجه برسند که می‌توانند فشارها را به همین ترتیبی که هست ادامه دهند، ناآرامی‌ها در ایران را تشویق کنند یا احیاناً برنام‌ریزی‌هایی برای آن داشته باشند و ایران را در خود گرفتار کنند هیچ دلیلی برای این که بخوانند در چنین شرایطی که ایران در خصمه گرفتار شده، تحریم‌ها را بردارند، وجود نخواهد داشت اما اگر به این جمع‌بندی برسند که ایران به‌رغم همه این اختلافات و فشارها هنوز دولت باثبات و مستقری دارد، توانایی جلب رضایت مردم را دارد، دست‌به‌اصلاحاتی می‌زند که همچنان مردم را به‌رگه خود وزیر پرچم واحد جمع می‌کند و همچنان با کشورهای منطقه در حال تعامل گسترده است که ممکن است منجر به توافقاتی هم شود؛ در چنین حالتی امریکایی‌ها بیشتر راغب خواهند بود با ایران وارد گفت‌وگو شوند.

چند روز پیش خبری آمد که ۶ کشور اعم از بلژیک، هلند و ... به اینستکس می‌پیوندند، امیدوار هستید اینستکس موفقیتی داشته باشند؟

واقعیت امر این است که خود این اتفاق گام بزرگی بود، اما با توجه به اروپای ناتوانی که ما می‌شناختیم و می‌شناسیم همین گام بزرگ هم در بهترین حالت می‌تواند به‌مقدار کمی از تجارت خارجی ما را شامل شود. برای مثال خواهد توانست به تجارت دارو و بخشی از کالاهای غیراستراتژیک کمک کند و در نهایت اینستکس نخواهد توانست به یک مجاری برای تجارت نفت تبدیل شود. باید این را کاملاً درک کرده باشیم که اروپایی‌ها فاقد توانایی و اعتماد به نفس برای نقش‌آفرینی‌های این چنینی بدون اجازه امریکا هستند ولی در عین حال نباید این را هم نادیده بگیریم که اروپایی‌ها واقعاً مشتاق بوده‌اند که توانست‌اند چنین کاری را انجام دهند. این اروپایی که بدون اجازه امریکا حتی آب هم نمی‌خورد. اگرچه این اشتیاقی برای ما نتیجه عملی بزرگی را در پی نخواهد داشت.

